

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

12 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Kamil Zaradkiewicz

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 maja 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej [...] w B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w X.
z 21 sierpnia 2020 r., I ACa 737/19,
w sprawie z powództwa B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w W.
przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej [...] w B.
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej [...] w B. na rzecz B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 sierpnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w X. oddalił apelację pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej [...] w B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 31 lipca 2019 r., uwzględniającego powództwo o zapłatę.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej:

Powód B. Sp. z o.o. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 130 912,29 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

Wskazał, że w latach 2016-2018 dostarczył pozwanemu leki i wyroby medyczne, zaś dochodzona pozwem kwota stanowi rekompensatę za koszty odzyskiwania należności w wysokości stanowiącej równowartość 40 euro od każdego zamówienia objętego zestawieniem dołączonym do pozwu.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia są w ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowe i dlatego przyjął je za własne.

W rozpoznawanej sprawie bezsporne były okoliczności pozostawania stron w stałych stosunkach handlowych, w ramach których powód sprzedawał pozwanemu towar, za który wystawiał faktury VAT.

Pozwany nie kwestionował też faktu, iż pomimo spełniania świadczeń przez powoda, nie opłacał wystawianych faktur zgodnie z terminami płatności, a opóźnienie w zapłacie równe jest terminom wskazanym w dokumentach dołączonych do pozwu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że warunki od których uzależniona jest możliwość naliczenia rekompensaty określonej w art. 10 ustawy z 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (obecnie: ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych; dalej: „ustawa z 8 marca 2013 r.”) zostały spełnione.

W ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadny był zarzut apelacji, w myśl którego, w odniesieniu do roszczeń z tytułu rekompensaty za koszty odzyskiwania należności powinien być zastosowany dwuletni termin przedawnienia z art. 554 k.c., ze względu

na akcesoryjny ich charakter względem roszczeń wynikających z zawartych wcześniej pomiędzy stronami umów sprzedaży. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przy rozważaniu kwestii przedawnienia dochodzonego pozwem roszczenia należało mieć na względzie, że przepis art. 554 k.c. reguluje tylko termin przedawnienia, a początek biegu terminu przedawnienia określany jest na podstawie przepisów ogólnych k.c. Skoro źródłem roszczeń powoda nie są łączące strony umowy, lecz art. 10 ustawy z 8 marca 2013 r., to zastosowanie znajdują zasady ogólne, czyli art. 118 k.c., określający trzyletni termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i wnosząc o wydanie orzeczenia co do istoty sprawy uwzględniającego apelację pozwanego poprzez oddalenie powództwa w całości, względnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego, tj.:

1) art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach sprawy, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że przewidziane w art. 10 ust. 1 ustawy z 8 marca 2013 r. roszczenie o rekompensatę z tytułu odzyskiwania należności wynikającej z wcześniejszej umowy sprzedaży, przedawnia się z upływem 3 lat, a nie w dwuletnim terminie wynikającym z art. 554 k.c., podczas gdy należność ta, ze względu na jej akcesoryjny charakter, powinna ulegać przedawnieniu w terminie przewidzianym dla umowy sprzedaży jako stosunku prawnego będącego podstawą aktualizacji w.w. roszczenia o rekompensatę;

2) art. 554 k.c. poprzez jego niezastosowanie w okolicznościach sprawy;

3) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w okolicznościach sprawy i uznanie, że ustalony stan faktyczny sprawy nie wypełnia przesłanek przewidzianych normą art. 5 k.c. w sytuacji, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności odnoszących się do wzajemnych stosunków stron z tytułu umowy będącej podstawą zobowiązania objętego pozwem, żądanie przez powoda zapłaty należności tytułem rekompensaty przewidzianej w art. 10 ust. 1 ustawy z 8 marca 2013 r., jest w oczywisty sposób sprzeczne zarówno ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, jak i z zasadami współżycia społecznego

(w szczególności zasadami lojalności, uczciwości obrotu i moralności), i tym samym nie powinno zasługiwać na ochronę prawną, z uwagi na rażącą wysokość dochodzonej pozwem rekompensaty, obiektywny brak zawinienia ze strony pozwanego w terminowym regulowaniu należności oraz uregulowanie przez pozwanego kwoty głównej wraz z odsetkami.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o: nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania; a na wypadek, gdyby Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania – oddalenie jej, oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zarzuty powołane w skardze kasacyjnej nie są uzasadnione.

Termin przedawnienia roszczenia o rekompensatę z tytułu kosztów odzyskiwania należności nie został uregulowany w ustawie z 8 marca 2013 r., jednak zagadnienie prawne podniesione przez skarżącego zostało rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., III CZP 37/20, zgodnie z którą termin przedawnienia roszczenia o rekompensatę za koszty odzyskiwania należności, opartego na art. 10 ust. 1 ustawy z 8 marca 2013 r., określa art. 118 k.c. Sąd Najwyższy zajął zatem stanowisko odmienne od poglądu skarżącego.

2. Roszczenia z tytułu rekompensaty za koszty odzyskiwania należności w wysokości 40 euro nie mają charakteru akcesoryjnego, tj. ściśle związanego z umowami sprzedaży stanowiącymi podstawę wystawienia faktur. Rekompensata ta stanowi samoistne roszczenie wywodzone bezpośrednio z ustawy z 8 marca 2013 r., a nie z przepisów regulujących umowę wiążącą kontrahentów. Skoro roszczenie to powstaje samodzielnie *ex lege* w sytuacji opóźnienia w zapłacie należności wynikającej z faktury, to nie może mieć do niego zastosowania art. 554 k.c., przewidujący przedawnienie dla niektórych kategorii roszczeń wynikających z umowy sprzedaży (art. 535 k.c.).

Stanowisko to znajduje dodatkowe uzasadnienie w szczególnym charakterze tego roszczenia, które wprowadzono jako dodatkowy środek ochrony prawnej zapobiegający negatywnym wpływom opóźnień w płatnościach i przyspieszający

procedury dochodzenia roszczeń. Skrócenie terminu przedawnienia i jego wyekspirowanie w wyniku zaspokojenia należności głównej byłoby sprzeczne z celem wprowadzenia tego roszczenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., III CZP 37/20).

3. Również podniesiony w skardze zarzut naruszenia art. 5 k.c. jest bezpodstawny. Argumentacja odwołująca się do specyfiki trybu zawarcia umowy (tryb zamówienia publicznego) jest bezprzedmiotowa, bowiem to nie umowa jest źródłem roszczenia o rekompensatę. Co więcej, pozwany skwapliwie korzystał z możliwości naliczania powodowi kar umownych za opóźnienia (k. 4 r.), zatem trudno czynić zarzut powodowi, że korzysta z analogicznego mechanizmu przewidzianego ustawą.

4. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną oraz na podstawie art. 108 § 1 i art. 98 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

[as]

[K.O.]